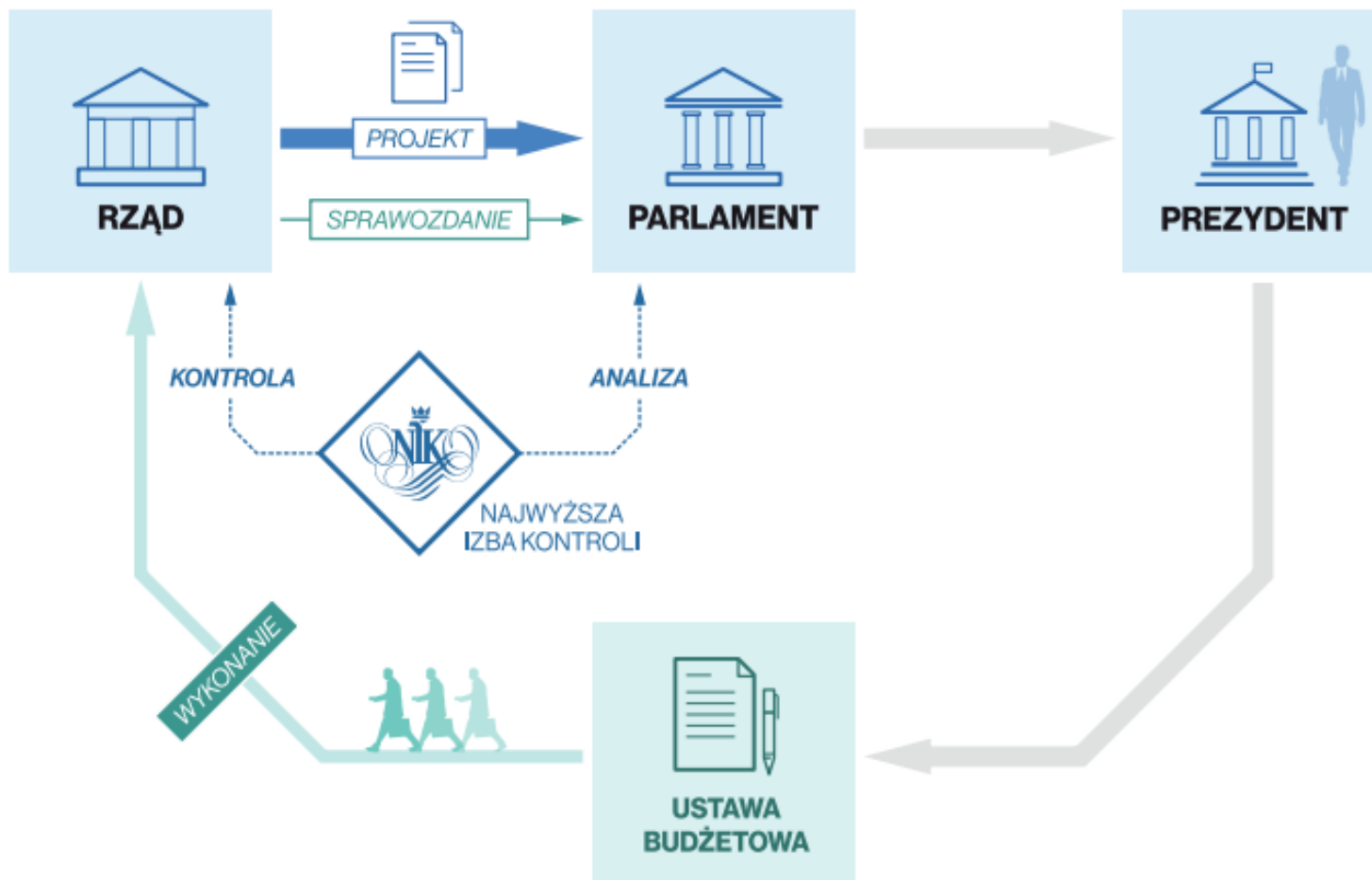

Wykład:

BUDŻET PAŃSTWA

Procedura stanowienia i kontroli wykonania budżetu państwa

Budżet państwa

Budżet - jest rocznym planem finansowym, obejmującym dochody i wydatki państwa oraz wskazującym źródła pokrycia niedoboru lub rozdysponowania nadwyżki.

USTAWA BUDŻETOWA NA ROK 2014 [2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020] z dnia 24 stycznia 2014 r.

Art. 1.

- 1.Ustala się, zgodnie z załącznikiem nr 1, łączną kwotę podatkowych i niepodatkowych dochodów budżetu państwa w wysokości 277 782 mln zł [297 252 mln zł (2015)], [296 879 mln zł (2016)], [325 426 mln zł (2017)], [355 705 mln zł (2018)], [387 734 mln zł (2019)], [435 340 mln zł (2020)].
- 2.Ustala się, zgodnie z załącznikiem nr 2, łączną kwotę wydatków budżetu państwa w wysokości 325 287 mln zł [343 332 mln zł (2015)], [351 499 mln zł (2016)], [384 771 mln zł (2017)], [397 197 mln zł (2018)], [435 340 mln zł (2020)].
- 3.Deficyt budżetu państwa ustala się na dzień 31 grudnia 2014 r. na kwotę nie większą niż 47 505 mln zł [46 080 mln zł (2015)], [54 620 mln zł (2016)], [59 345 mln zł (2017)], [41 492 mln zł (2018)], [0 mln zł (2020)].

Dz.U.2020.571 | Akt obowiązujący

Wersja od: 1 listopada 2020 r.

USTAWA BUDŻETOWA NA ROK 2020 z dnia 14 lutego 2020 r.

Art. 1. ⁽¹⁾

1. Ustala się, zgodnie z załącznikiem nr 1, łączną kwotę podatkowych i niepodatkowych dochodów budżetu państwa w wysokości 398 671 644 tys. zł.
2. Ustala się, zgodnie z załącznikiem nr 2, łączną kwotę wydatków budżetu państwa w wysokości 508 019 293 tys. zł.
3. Deficyt budżetu państwa ustala się na dzień 31 grudnia 2020 r. na kwotę nie większą niż 109 347 649 tys. zł.

Polityka budżetowa - narzędzia i funkcje

Narzędzia polityki budżetowej:

1. wydatki
2. podatki

Funkcje budżetu:

1. stabilizacyjna
2. redystrybucyjna
3. alokacyjna
4. informacyjna

Źródła dochodów budżetu państwa i budżetu środków europejskich

Wpływy budżetowe, 2019

Wyszczególnienie	Wpływy budżetowe w tys. zł	%
Podatek od towarów i usług (VAT)	180 891 751	41,2%
Podatek dochodowy od osób fizycznych bez odliczenia udziałów dla jednostek samorządu terytorialnego (PIT)	121 972 997	27,8%
Podatek akcyzowy	72 395 920	16,5%
Podatek dochodowy od osób prawnych bez odliczenia udziałów dla jednostek samorządu terytorialnego (CIT)	50 886 436	11,6%
Podatek od niektórych instytucji finansowych	4 700 379	1,1%
Podatek od gier	2 336 574	0,5%
Podatek od wydobycia niektórych kopalin	1 536 509	0,3%
Podatki zniesione	37	0,0%
Cła	4 409 000	1,0%
OGÓŁEM	439 129 603	100,0%

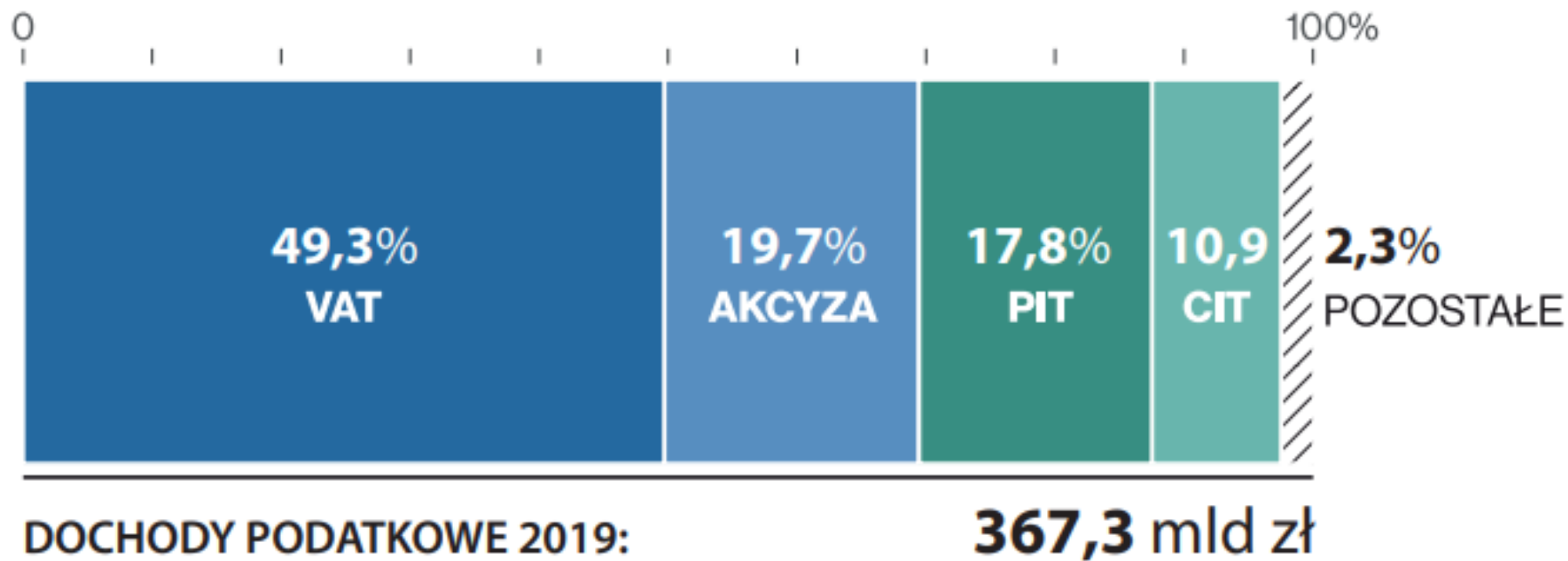
Źródło: Ministerstwo Finansów, 2020.

Dochody budżetu państwa w Polsce (w mln zł), 2010-2019

Wskaźnik	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Dochody budżetu państwa ogółem	250 303	277 557	287 595	279 151	283 543	289 137	314 684	350 499	380 048	400 535
dochody podatkowe ogółem	222 553	243 211	248 275	241 651	254 781	259 674	273 138	315 309	349 354	367 291
w tym:										
z podatku od towarów i usług (VAT)	107 880	120 832	120 001	113 412	124 262	123 121	126 584	156 801	174 947	180 892
z podatku akcyzowego	55 685	57 964	60 450	60 653	61 570	62 809	65 749	68 261	72 108	72 396
z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT)	21 770	24 862	25 146	23 075	23 266	25 813	26 381	29 811	34 641	39 985
z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT)	35 593	38 075	39 809	41 291	43 022	45 040	48 232	52 668	49 514	65 445

Źródło: GUS, 2020.

Struktura dochodów podatkowych w 2019 r.

Źródło: NIK, 2020.

Dochody podatkowe według źródeł w latach, 2016–2019

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	
	Wykonanie			Ustawa budżetowa	Wykonanie
	mln zł				
1	2	3	4	5	6
Dochody podatkowe, w tym:	273 138,4	315 257,4	349 353,8	359 731,3	367 290,7
podatek od towarów i usług	126 584,1	156 801,2	174 947,1	179 600,0	180 891,8
podatek akcyzowy	65 749,3	68 261,3	72 108,5	73 000,0	72 395,9
podatek dochodowy od osób fizycznych, w tym:	48 232,4	52 668,8	59 558,7	64 300,0	65 444,9
zryczałtowany podatek dochodowy	6 791,8	7 525,3	8 217,2	8 546,0	9 302,9
podatek dochodowy z odpłatnego zbycia papierów wartościowych	1 142,8	1 146,3	1 823,1	1 800,0	1 598,3
podatek dochodowy od osób prawnych	26 381,4	29 758,5	34 640,9	34 800,0	39 984,7
podatek od niektórych instytucji finansowych ¹	3 506,8	4 341,2	4 507,4	4 551,3	4 700,4
podatek od gier	1 406,9	1 640,2	1 901,9	2 080,0	2 336,6
podatek od wydobycia niektórych kopalin	1 277,5	1 786,2	1 689,1	1 400,0	1 536,5

¹ Podatek wprowadzony od 1 lutego 2016 r.

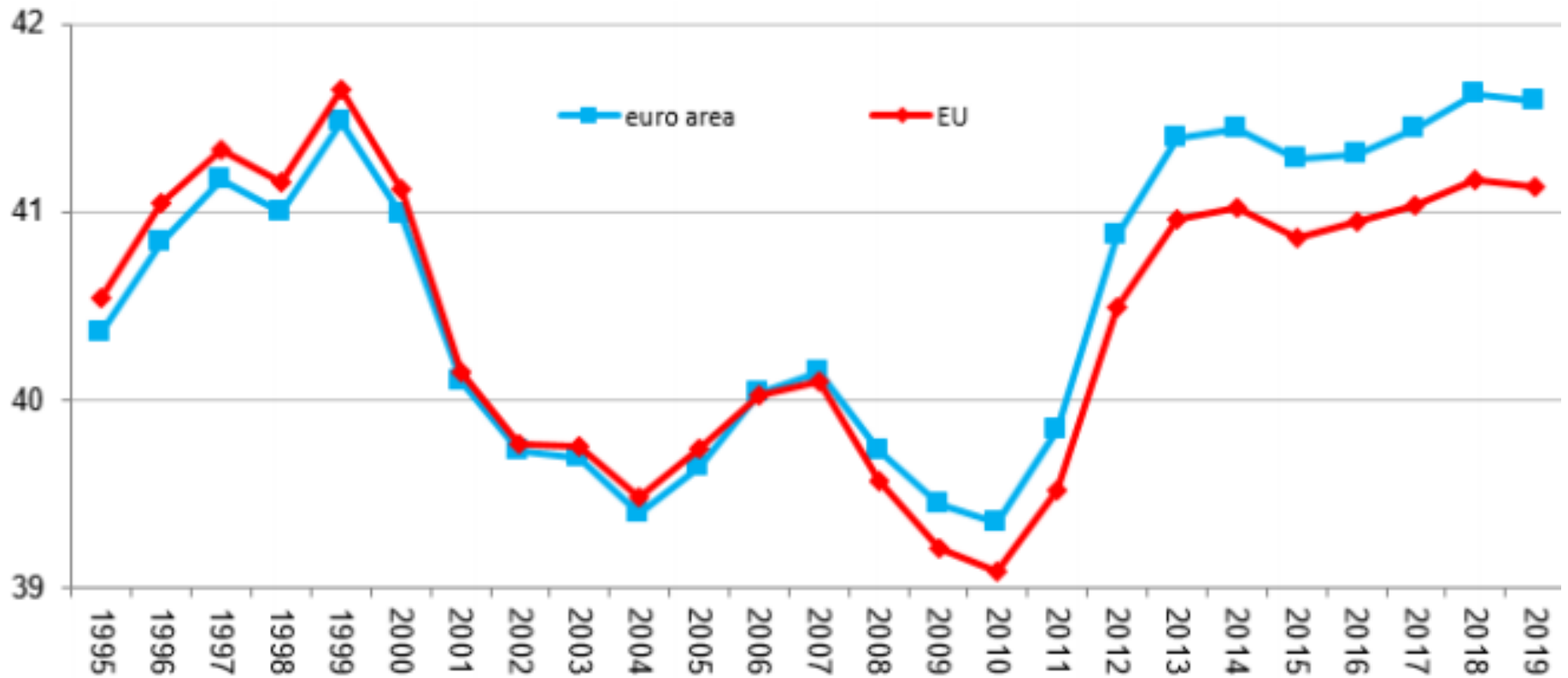
Dochody niepodatkowe w latach 2016–2019

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	
	Wykonanie			Ustawa budżetowa	Wykonanie
	mln zł				
1	2	3	4	5	6
Dochody niepodatkowe, z tego:	40 131,3	33 671,7	28 887,9	25 806,0	31 379,0
dochody państwowych jednostek budżetowych i inne dochody niepodatkowe	24 044,9	16 825,2	19 801,6	16 247,1	20 861,6
dochody z cła	3 177,8	3 555,7	4 034,6	4 184,0	4 409,0
dywidendy i wpłaty z zysku	2 814,7	2 427,4	2 792,2	2 781,6	3 510,7
wpłaty jednostek samorządu terytorialnego	2 231,9	2 122,4	2 259,5	2 593,3	2 597,7
wpłata z zysku NBP	7 862,0	8 740,9	-	-	-

Dochody w dziale *Gospodarka komunalna i ochrona środowiska* wyniosły 5420,2 mln zł i zostały zrealizowane w 99,8% w części *Środowisko* – 5373,3 mln zł. Główne źródło dochodów stanowiły wpływy ze sprzedaży uprawnień do emisji gazów cieplarnianych (5077,5 mln zł). Wpływy te były o 67,6% wyższe od planowanych i stanowiły 99,1% wykonanych w 2018 r.

W dziale *Wymiar sprawiedliwości* wykonane zostały dochody w kwocie 2711,5 mln zł. W części *Sądy powszechne* zgromadzono 97% dochodów w tym dziale, głównie z opłat i kosztów sądowych oraz innych opłat uiszczanych na rzecz Skarbu Państwa z tytułu postępowania sądowego i prokuratorskiego (2069,3 mln zł) oraz grzywien, mandatów i innych kar pieniężnych od osób fizycznych (432,8 mln zł).

Wpływy podatkowe w UE (w % PKB)

Źródło: Eurostat, 2020.

	1995	2005	2015	2016	2017	2018	2019
EU27*	40.5	39.7	40.9	40.9	41.0	41.2	41.1
EU28	39.2	38.9	39.7	39.9	40.1	40.3	40.2
Euro area	40.4	39.6	41.3	41.3	41.4	41.6	41.6
Belgium	45.3	45.9	47.4	46.6	47.1	47.1	45.9
Bulgaria	21.4	30.2	29.1	29.1	29.4	30.0	30.3
Czechia	34.4	34.4	34.3	35.1	35.4	36.0	36.1
Denmark	48.2	49.4	47.3	46.6	46.5	45.1	46.9
Germany	40.8	39.1	40.1	40.5	40.8	41.3	41.7
Estonia	35.1	29.9	33.3	33.5	32.8	33.1	33.3
Ireland	33.8	31.4	24.1	24.5	23.3	23.2	22.7
Greece	29.7	33.5	39.8	42.1	42.2	42.7	41.9
Spain	32.2	36.1	34.7	34.4	34.7	35.4	35.4
France	43.9	44.6	47.7	47.6	48.3	48.2	47.4
Croatia	41.1	36.3	37.3	37.8	37.7	38.3	38.7
Italy	40.3	39.1	43.1	42.4	42.1	41.9	42.6
Cyprus	24.9	31.4	33.2	32.3	33.2	33.5	35.6
Latvia	30.6	28.1	30.1	31.0	31.4	31.4	31.3
Lithuania	27.7	29.5	29.3	30.0	29.8	30.3	30.4
Luxembourg	37.4	39.2	37.6	37.8	38.9	41.0	40.5
Hungary	40.4	36.7	38.9	39.2	38.0	37.0	36.5
Malta	27.4	32.9	30.5	31.5	31.9	32.3	32.1
Netherlands	38.4	35.8	37.5	38.9	39.2	39.3	39.8
Austria	42.9	42.2	43.9	42.4	42.5	42.9	43.1
Poland	37.5	33.9	33.4	34.3	35.0	36.0	36.0
Portugal	31.4	34.4	37.0	36.6	36.5	37.0	36.8
Romania	27.8	28.7	28.1	26.7	25.8	26.8	26.8
Slovenia	39.3	39.4	37.9	37.9	37.6	37.8	37.7
Slovakia	39.5	31.5	32.8	33.2	34.2	34.3	34.6
Finland	45.1	42.2	43.7	43.9	43.1	42.5	42.3
Sweden	46.3	47.0	43.2	44.7	44.7	44.4	43.6
United Kingdom	31.0	34.8	34.2	34.8	35.2	35.2	35.3
Iceland	:	39.4	35.4	50.8	37.6	37.2	35.8
Norway	40.7	42.8	38.7	39.2	39.1	39.9	40.2
Switzerland	25.1	25.9	26.7	26.7	27.4	26.8	27.4

Przychody z tytułu podatków i składek na ubezpieczenia społeczne (w % PKB)

Źródło: Eurostat, 2020.

Wydatki budżetowe w Polsce, 2013

2016
(w mld zł)

Wyszczególnienie	Wysokość wydatków (w mld PLN)	w %	
Rolnictwo i łowiectwo	10,0	3,1%	6,9
Transport i łączność	9,0	2,8%	11,1
Gospodarka mieszkaniowa	2,3	0,7%	
Nauka	4,8	1,5%	5,5
Administracja publiczna	12,7	4,0%	13,3
Urzędy	2,0	0,6%	
Obrona narodowa	20,1	6,3%	28,3
Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	74,8	23,3%	84,6
Bezpieczeństwo publiczne	13,6	4,2%	14,3
Wymiar sprawiedliwości	10,5	3,3%	11,5
Obsługa długu publicznego	42,5	13,2%	32,1
Różne rozliczenia*	71,2	22,2%	74,0
Oświata i wychowanie	2,4	0,7%	
Szkolnictwo wyższe	13,2	4,1%	15,4
Ochrona zdrowia	7,5	2,3%	8,3
Pomoc społeczna	14,3	4,5%	34,2
Poz. zad. w zakresie polityki społ.	3,6	1,1%	
Kultura	1,6	0,5%	
Inne wydatki	5,2	1,6%	
WYDATKI OGÓŁEM	321,3	100,0%	360,8

*Różne rozliczenia to głównie Subwencje Ogólne dla Jednostek Samorządu Terytorialnego (51,3 mld PLN; w tym **subwencja oświatowa 39,5 mld PLN**) oraz Środki Własne Unii Europejskiej (18,1 mld PLN).

Wydatki budżetu państwa i budżetu środków europejskich w latach 2016–2019

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019		
	Budżet państwa i budżet środków europejskich				Budżet państwa	Budżet środków europejskich
	mld zł				%	
OGÓŁEM	412,5	423,8	457,3	485,2	85,4	14,6
Różne rozliczenia, z tego:	80,3	82,9	98,4	107,1	79,7	20,3
Subwencja ogólna dla jst	53,0	54,3	56,4	61,8	100	0
Rozliczenia z budżetem ogólnym UE	19,2	15,7	18,7	21,7	100	0
Regionalne Programy Operacyjne	7,1	10,6	20,6	23,2	6,2	93,8
Pozostałe	1,0	2,3	2,7	0,4	100	0

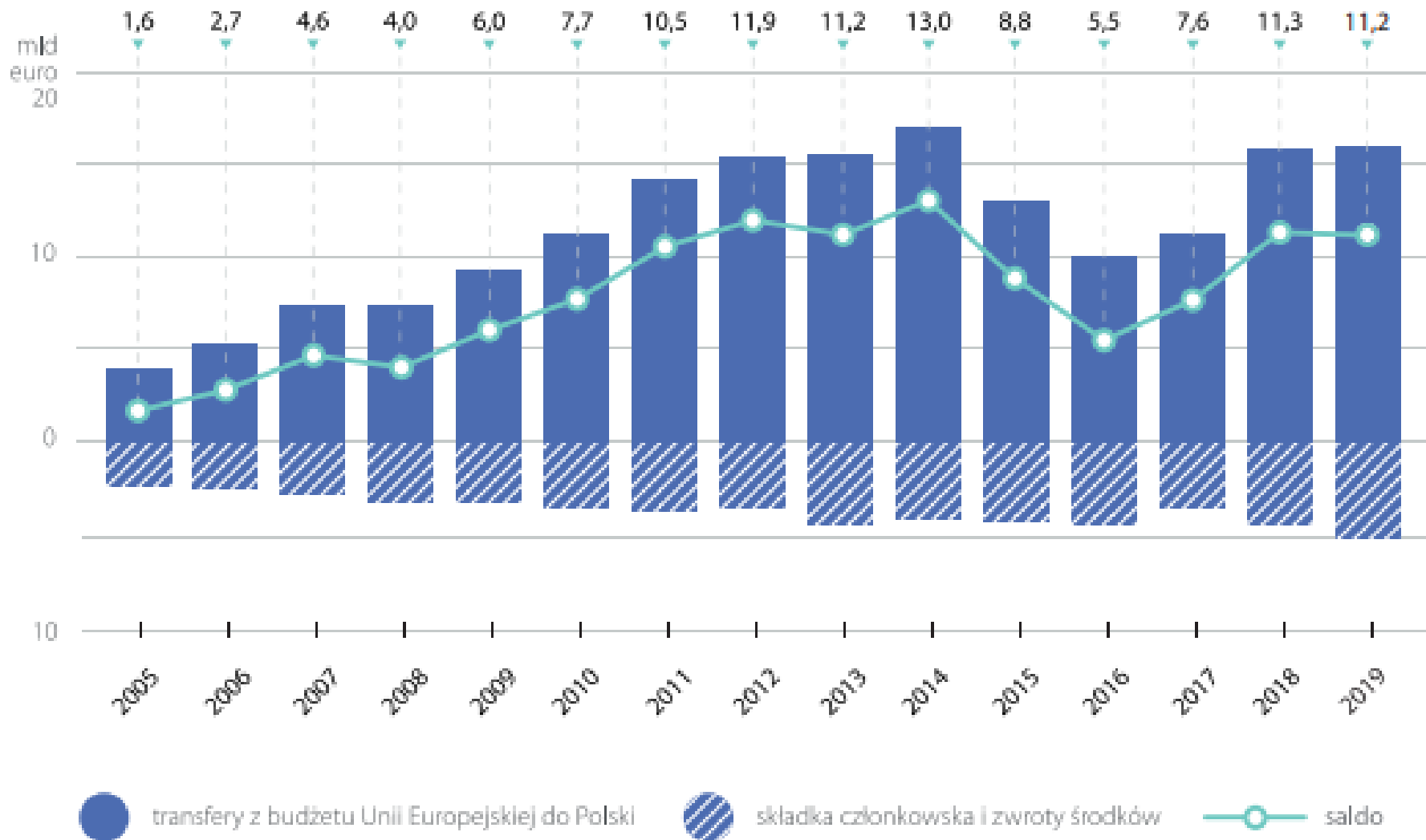
W 2019 r. **część oświatowa subwencji ogólnej** została przekazana wszystkim jednostkom samorządu terytorialnego w łącznej kwocie **46 906,6 mln zł**.

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019		
	Budżet państwa i budżet środków europejskich			Budżet państwa	Budżet środków europejskich	
	mld zł			%		
Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	84,6	78,3	76,8	88,1	100	0
Rodzina	(-)	39,3	39,9	48,8	100	0
Obrona narodowa	28,3	29,8	34,8	35,7	100	0
Rolnictwo i łowiectwo	30,5	24,3	29,7	28,3	29,5	70,5
Szkolnictwo wyższe i nauka	21,8	22,8	24,9	27,4	87,7	12,3
Obsługa długu publicznego	32,1	29,6	29,5	27,3	100	0
Transport i łączność	23,9	24,6	30,8	25,5	47,2	52,8
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	14,3	16,1	16,8	18,9	98,7	1,3
Administracja publiczna	13,9	15,6	15,6	16,9	91,2	8,8
Wymiar sprawiedliwości	11,5	12,2	12,7	13,7	99,1	0,9
Ochrona zdrowia	8,5	10,1	11,7	11,7	93,1	6,9
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	6,6	6,3	6,2	7,0	78,1	21,9
Gosp. Komunalna i ochr. Środowiska	2,1	1,5	4,2	5,4	38,0	62,0
Pomoc społeczna	34,2	4,7	4,6	4,6	99,8	0,2
Oświata i wychowanie	3,9	4,2	4,4	4,5	87,9	12,1
Przetwórstwo przemysłowe	3,4	4,8	4,3	4,2	19,4	80,6
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	2,7	3,5	2,8	3,1	82,7	17,3
Pozostałe działy	10,8	10,1	9,3	6,8	95,0	5,0

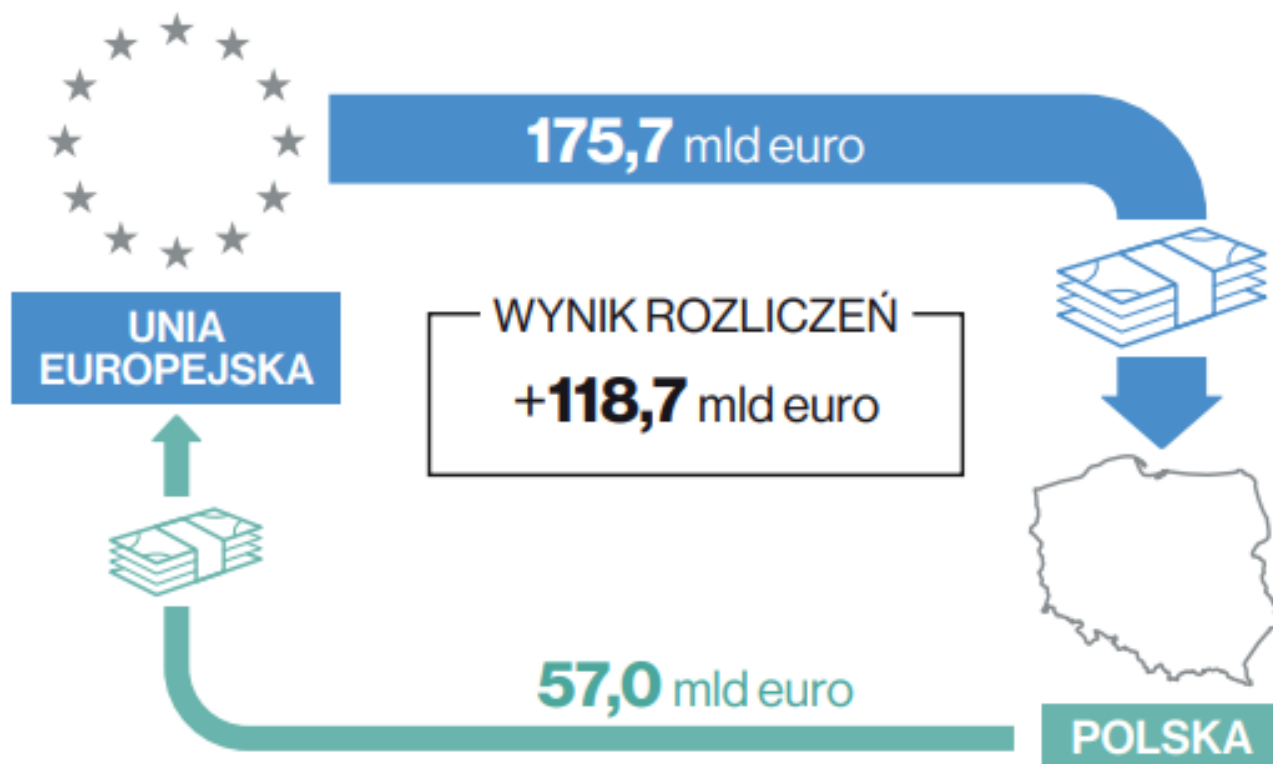
Wydatki budżetu państwa i budżetu środków europejskich, 2016–2019

Źródło: NIK, 2020.

Wynik rozliczeń pomiędzy Polską a Unią Europejską w latach 2004–2019

Wynik rozliczeń pomiędzy Polską a Unią Europejską od przystąpienia Polski do Unii Europejskiej 1 maja 2004 r. do końca 2019 r.

Wydatki publiczne jako % nominalnego PKB

Źródło: OECD.

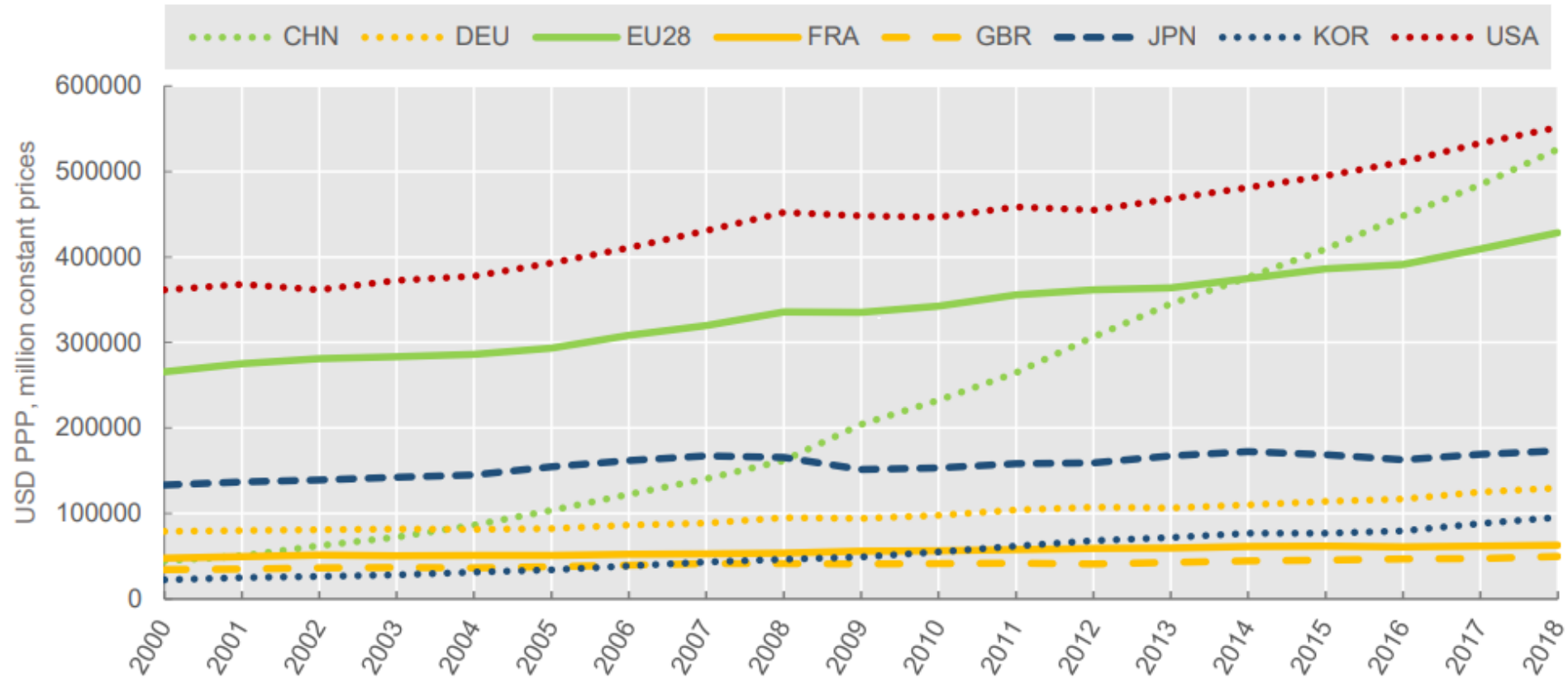
Country	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Australia	33,5	33,3	33,1	33,2	34,0	36,8	36,3	35,2	35,7	35,1	36,3	36,2	38,5	38,5	38,7
Austria	53,9	50,0	49,1	48,6	49,5	52,8	52,8	50,7	51,7	51,3	52,6	51,0	50,3	49,1	48,7
Belgium	49,2	51,9	48,5	48,2	49,8	53,7	52,6	53,6	55,1	54,7	54,3	53,7	53,0	52,1	52,1
Czech Republic	43,3	43,0	41,9	41,0	41,2	44,6	43,8	43,2	44,5	42,3	42,9	41,7	39,4	39,0	40,1
Denmark	54,6	52,8	51,6	50,8	51,5	58,1	57,7	57,7	59,4	57,2	58,9	54,5	52,7	51,2	50,8
Estonia	34,0	33,6	33,6	34,0	39,7	44,7	40,5	37,6	39,5	38,3	37,5	39,6	39,5	39,0	39,3
Finland	50,3	50,4	49,2	47,4	49,3	56,2	55,8	55,2	56,7	58,5	59,3	57,1	55,9	53,7	53,2
France	53,3	53,6	52,9	52,6	53,3	56,7	56,6	55,9	56,7	57,0	56,7	56,6	56,4	56,4	55,9
Germany	47,2	47,0	45,3	43,5	44,1	48,3	48,0	45,2	44,7	44,6	44,9	43,8	43,9	44,4	44,4
Greece	45,8	44,6	45,4	47,5	50,6	54,0	51,4	51,9	53,4	58,5	46,6	53,5	49,1	47,3	..
Hungary	49,1	50,1	51,9	50,4	49,2	51,2	49,8	49,9	48,7	49,7	49,1	50,1	46,6	46,4	46,0
Iceland	44,0	42,2	41,6	42,3	57,7	51,0	51,6	47,4	47,4	46,3	46,7	42,5	45,0	43,3	42,4
Ireland	33,6	33,9	34,4	36,7	42,8	48,2	65,5	47,1	42,6	42,9	40,8	28,8	27,3	26,0	25,4
Italy	47,6	47,9	48,4	47,6	48,6	51,9	50,5	49,7	50,6	50,6	50,6	50,2	49,1	48,4	48,3
Japan	36,6	36,4	36,0	35,8	36,9	41,9	40,7	41,9	42,0	43,1	42,3	39,4	39,0	38,9	39,0
Korea	26,8	27,3	28,4	29,1	31,0	33,5	31,0	32,3	32,7	33,1	32,9	32,3	32,3	30,3	31,2
Luxembourg	42,6	41,5	38,6	36,3	39,1	45,2	43,6	42,6	43,9	43,6	43,8	42,0	41,9	41,9	..
Netherlands	46,1	44,8	45,5	45,2	46,2	51,4	51,3	49,8	50,4	49,7	50,1	44,5	43,1	42,4	42,1
New Zealand	36,9	38,1	39,4	39,3	41,7	42,5	48,5	45,1	43,6	43,2	41,3		
Norway	45,1	41,8	40,0	40,3	39,8	46,2	45,2	43,9	43,3	44,7	45,0	48,8	50,8	50,1	49,2
Poland	42,6	43,4	43,9	42,2	43,2	44,6	45,4	43,4	42,2	42,0	41,7	41,5	41,1	41,1	41,5
Portugal	45,4	46,6	45,2	44,4	44,8	49,8	51,5	49,3	47,4	48,7	48,3	48,2	44,7	45,4	43,2
Slovak Republic	37,7	38,0	36,5	34,2	34,9	41,6	39,8	38,9	38,2	38,7	38,9	45,1	41,5	40,4	41,9
Slovenia	45,6	45,1	44,3	42,3	44,1	48,7	49,5	49,9	48,4	59,4	49,8	47,7	45,1	43,2	43,4
Spain	38,9	38,4	38,4	39,2	41,4	46,2	46,3	45,7	47,8	44,8	42,9	43,7	42,2	41,2	41,6
Sweden	54,2	53,9	52,7	50,9	51,8	54,9	52,4	51,5	51,9	52,8	52,4	49,6	49,7	48,9	49,9
Switzerland	35,9	35,2	33,2	32,1	32,1	34,1	33,9	33,7	34,1	34,0	33,6	34,0	34,3	34,1	33,7
United Kingdom	42,7	43,4	43,6	43,4	47,2	50,8	49,8	48,2	48,2	47,1	46,5	42,2	41,4	40,4	41,0
United States	36,5	36,5	36,4	37,1	39,2	43,2	42,8	41,6	40,1	39,0	38,0	37,4	37,7	37,9	37,8

Struktura wydatków sektora rządowego w krajach OECD (w % PKB), 2017

	General public services	Defence	Public order and safety	Economic affairs	Environmental protection	Housing and community amenities	Health	Recreation, culture and religion	Education	Social protection
Australia	4.3	2.2	2.0	4.7	0.9	0.6	7.2	1.0	5.8	9.7
Austria	6.1	0.6	1.4	5.7	0.4	0.3	8.2	1.2	4.8	20.5
Belgium	7.2	0.8	1.7	6.3	0.9	0.3	7.7	1.3	6.3	19.5
Chile	2.9	1.0	2.0	2.6	0.2	0.9	4.0	0.4	5.2	6.2
Czech Republic	3.9	0.8	1.8	5.7	0.8	0.6	7.5	1.3	4.6	12.0
Denmark	6.2	1.2	0.9	3.3	0.4	0.2	8.4	1.7	6.5	22.4
Estonia	3.9	2.0	1.9	4.3	0.7	0.4	5.0	2.1	5.8	13.0
Finland	7.9	1.3	1.1	4.3	0.2	0.3	7.1	1.5	5.7	24.9
France	6.0	1.8	1.6	5.9	0.9	1.0	8.0	1.4	5.4	24.3
Germany	5.6	1.0	1.5	3.1	0.6	0.4	7.1	1.0	4.1	19.4
Greece	8.3	2.5	2.1	3.6	1.3	0.2	5.2	0.7	3.9	19.4
Hungary	8.0	1.0	2.4	7.1	0.4	0.8	4.8	3.5	5.1	14.0
Iceland	8.1	0.1	1.5	4.7	0.6	0.5	7.6	3.0	7.5	9.7
Ireland	3.4	0.3	1.0	2.3	0.4	0.5	5.1	0.5	3.3	9.5
Israel	4.3	5.5	1.6	2.6	0.6	0.0	5.4	1.4	7.0	11.1
Italy	8.2	1.3	1.8	3.6	0.9	0.6	6.8	0.8	3.8	20.9
Japan	3.8	0.9	1.2	3.6	1.2	0.6	7.6	0.4	3.3	16.1
Korea	5.2	2.5	1.3	4.9	0.8	0.8	4.3	0.8	5.2	6.6
Latvia	4.1	1.7	2.3	5.5	0.6	1.1	3.5	1.7	5.8	11.7
Lithuania	3.5	1.7	1.5	2.8	0.4	0.4	5.7	1.1	4.9	11.2
Luxembourg	4.9	0.5	1.1	5.7	1.0	0.6	4.9	1.3	4.7	18.4
Netherlands	4.3	1.1	1.9	3.8	1.4	0.3	7.6	1.2	5.1	15.9
Norway	4.5	1.7	1.2	5.3	0.9	0.8	8.5	1.6	5.6	19.8
Poland	4.4	1.7	2.1	4.7	0.4	0.6	4.7	1.2	4.9	16.4
Portugal	7.6	0.9	1.7	5.2	0.6	0.5	6.0	0.8	5.0	17.4
Slovak Republic	5.6	1.0	2.1	4.1	0.7	0.5	7.1	0.8	3.8	14.5
Slovenia	5.9	0.9	1.6	4.3	0.5	0.5	6.6	1.4	5.4	16.2
Spain	5.6	0.9	1.8	3.8	0.9	0.4	6.0	1.1	4.0	16.6
Sweden	6.7	1.2	1.3	4.1	0.3	0.8	6.9	1.1	6.8	20.2
Switzerland	4.7	0.8	1.7	4.0	0.6	0.2	2.2	0.8	5.6	13.5
United Kingdom	4.7	1.9	1.8	3.1	0.7	0.7	7.4	0.6	4.6	15.2
United States	5.6	3.2	2.0	3.3	0.0	0.6	9.3	0.3	6.0	7.6
OECD	5.4	2.1	1.8	3.8	0.5	0.6	7.8	0.7	5.1	13.3

Źródło: OECD, Government at a Glance, 2019.

Wydatki na R&D, 2000-18

Źródło: OECD Main Science and Technology Indicators Database, 28 February 2020. <http://oe.cd/msti>

Wydatki publiczne na badania i rozwój (w % PKB)

Źródło:
OECD, 2020.

Country	2005	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Austria	0,85	0,99	1,10	0,99	0,95	0,84	0,93
Canada	0,63	0,58	0,55	0,54	0,53	0,54	0,52
Czech Republic	0,53	0,66	0,65	0,62	0,60	0,62	0,66
Denmark	0,66	0,89		0,92		0,83	
Estonia	0,40	0,81	0,70	0,68	0,47	0,51	0,60
Finland	0,85	0,85	0,87	0,83	0,79	0,79	0,78
France	0,79	0,79	0,78	0,79	0,72	0,71	
Germany	0,69	0,83	0,83	0,82	0,84	0,85	0,87
Greece	0,27	0,42	0,44	0,51	0,42	0,43	0,48
Ireland	0,38	0,43	0,42	0,31	0,30	0,28	
Israel	0,59	0,52	0,54	0,55	0,50	0,51	
Italy	0,53	0,54	0,53	0,51	0,48	0,44	0,47
Japan	0,53	0,57	0,54	0,51	0,47	0,48	0,48
Korea	0,58	0,90	0,94	0,94	0,90	0,93	0,93
Netherlands	0,69	0,64	0,66	0,66	0,63	0,62	
New Zealand	0,48	0,46		0,46		0,48	
Norway	0,65	0,76		0,87	0,93	0,98	0,99
Poland	0,32	0,41	0,42	0,42	0,37	0,40	0,43
Portugal	0,42	0,62	0,61	0,55	0,55	0,54	0,55
Slovak Republic	0,28	0,32	0,36	0,37	0,32	0,31	0,32
Slovenia	0,53	0,69	0,52	0,44	0,41	0,43	0,46
Spain	0,47	0,53	0,51	0,50	0,48	0,47	0,47
Sweden	0,82	0,92				0,84	
Switzerland				0,82		0,87	
United Kingdom	0,51	0,47	0,47	0,46	0,44	0,44	0,45
United States	0,78	0,75	0,71	0,69	0,65	0,65	0,65
China	0,34	0,42	0,41	0,44	0,42	0,42	0,43
Singapore	0,77	0,77	0,79	0,83	0,81	0,72	0,68

Rodzaje deficytów budżetowych

Rodzaj deficytu	Opis
Deficyt rzeczywisty	- faktyczna różnica między wydatkami i dochodami państwa w roku bieżącym
Deficyt strukturalny	- symulowana, hipotetyczna różnica między wydatkami i dochodami państwa realizowanymi w warunkach pełnego wykorzystania mocy wytwórczych
Deficyt cykliczny	- deficyt budżetowy powstały pod wpływem cyklu koniunkturalnego

Stan finansów publicznych w Polsce

Wyszczególnienie		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Wynik (saldo) budżetu państwa	w mln zł	-44591	-25124	-30407	-42194	-28977	-42607	-46159	-25369	-10406	-13738
	w % PKB	-3,1	-1,6	-1,9	-2,5	-1,7	-2,4	-2,6	-1,3	-0,5	-0,6
Wynik (saldo) sektora finansów publicznych	w mln zł	-85106	-56337	-37560	-48354	-39615	-43990	-46065	-14152	3690	1254
	w % PKB	-5,9	-3,6	-2,3	-2,9	-2,3	-2,4	-2,5	-0,7	0,2	0,1
Zadłużenie sektora finansów publicznych ogółem	w mln zł	747899	815346	840477	882293	826775	877282	965201	961819	984310	990941
	w % PKB	51,7	52,0	51,6	53,3	48,1	48,8	52,1	48,5	48,6	45,1

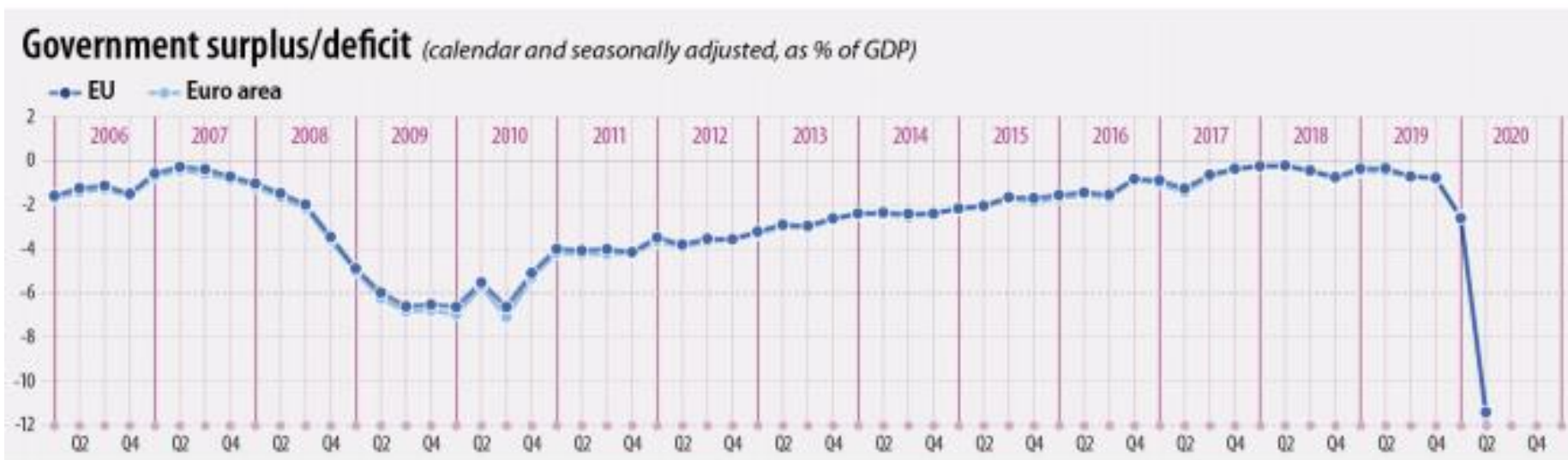
Źródło: GUS, 2020.

Saldo finansów publicznych (jako % PKB)

Źródło: OECD 2020.

Country	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Australia	0,7	-3,9	-5,6	-4,5	-4,5	-2,9	-3,0	-2,6	-2,9	..	-0,8	
Austria	-1,4	-1,5	-5,4	-4,5	-2,6	-2,2	-1,4	-2,7	-1,1	-1,6	-0,8	0,1
Belgium	0,1	-1,1	-5,4	-4,0	-4,1	-4,2	-3,1	-3,1	-2,5	-2,6	-0,8	-0,7
Canada	1,8	0,2	-3,9	-4,8	-3,3	-2,5	-1,9	-0,5	-1,3	-2,0	-0,3	-0,4
Czech Republic	-0,7	-2,1	-5,5	-4,4	-2,7	-3,9	-1,3	-1,9	-0,6	0,6	1,6	0,9
Denmark	5,0	3,2	-2,8	-2,7	-2,1	-3,5	-1,0	1,4	-1,3	-0,9	1,4	0,5
Estonia	2,7	-2,7	-2,2	0,2	1,2	-0,3	-0,2	0,7	0,1	0,3	-0,4	-0,6
Finland	5,1	4,2	-2,5	-2,6	-1,0	-2,2	-2,6	-3,2	-2,7	-1,9	-0,8	-0,7
France	-2,5	-3,2	-7,2	-6,8	-5,1	-4,8	-4,0	-3,9	-3,6	-3,4	-2,8	-2,5
Germany	0,2	-0,2	-3,2	-4,2	-1,0	0,0	-0,2	0,3	0,7	0,8	1,0	1,7
Greece	-6,7	-10,2	-15,1	-11,2	-10,3	-8,9	-13,2	-3,7	-5,9	0,7	0,7	1,1
Hungary	-5,1	-3,6	-4,6	-4,5	-5,5	-2,3	-2,6	-2,1	-1,6	-1,9	-2,2	-2,2
Ireland	0,3	-7,0	-13,8	-32,1	-12,7	-8,1	-5,7	-3,7	-2,0	-0,6	-0,3	0,0
Italy	-1,5	-2,7	-5,3	-4,3	-3,7	-2,9	-2,9	-3,0	-2,7	-2,4	-2,4	-2,1
Japan	-2,8	-4,1	-9,8	-9,2	-9,1	-8,3	-7,6	-5,4	-3,5	..	-3,0	
Korea	4,2	2,3	-1,3	1,0	1,0	1,0	1,3	1,3	1,4	..	2,8	
Netherlands	0,2	0,2	-5,4	-5,0	-4,3	-3,9	-2,4	-2,3	-2,1	0,4	1,2	1,5
New Zealand	4,3	0,5	-2,8	-7,0	-4,0	-2,2	-0,5	0,3	0,0	..	1,2	
Norway	17,1	18,7	10,3	11,0	13,5	13,9	10,8	8,8	6,0	3,1	4,9	7,2
Poland	-1,9	-3,6	-7,3	-7,3	-4,8	-3,7	-4,1	-3,5	-2,6	-2,4	-1,5	-0,4
Portugal	-3,0	-3,8	-9,8	-11,2	-7,4	-5,7	-4,8	-7,2	-4,4	-2,0	-3,0	-0,5
Slovak Republic	-2,0	-2,4	-7,8	-7,5	-4,3	-4,3	-2,7	-2,7	-2,7	-1,7	-0,8	-0,7
Slovenia	-0,1	-1,4	-5,9	-5,6	-6,7	-4,1	-15,1	-5,4	-2,9	-1,8	0,0	0,7
Spain	1,9	-4,4	-11,0	-9,4	-9,6	-10,5	-7,0	-6,0	-5,1	-4,5	-3,1	-2,5
Sweden	3,3	2,0	-0,7	-0,1	-0,2	-1,0	-1,4	-1,6	0,3	0,9	1,4	0,9
Switzerland	0,9	2,1	0,8	0,3	0,8	0,3	-0,5	-0,3	1,1	..	1,3	
United Kingdom	-2,7	-5,2	-10,1	-9,5	-7,5	-8,2	-5,6	-5,7	-4,4	-3,0	-1,9	-1,5
United States	-3,6	-7,0	-12,7	-12,0	-10,6	-8,9	-5,4	-4,8	-4,2	..	-4,1	

Saldo budżetu w krajach UE (% PKB)

Seasonally adjusted* government revenue, expenditure and surplus/deficit in the euro area and EU

(% of GDP)	2018Q2	2018Q3	2018Q4	2019Q1	2019Q2	2019Q3	2019Q4	2020Q1 ^P	2020Q2 ^P
Euro area									
surplus (+)/ deficit (-)	-0.3	-0.5	-0.8	-0.5	-0.5	-0.7	-0.8	-2.5	-11.6
total revenue	46.5	46.4	46.4	46.3	46.5	46.4	46.3	46.8	47.4
total expenditure	46.7	46.9	47.2	46.8	47.0	47.2	47.1	49.3	59.0
EU									
surplus (+)/ deficit (-)	-0.2	-0.4	-0.7	-0.4	-0.3	-0.7	-0.8	-2.6	-11.4
total revenue	46.2	46.1	46.1	46.1	46.3	46.0	45.9	46.2	47.1
total expenditure	46.4	46.6	46.8	46.4	46.6	46.8	46.7	48.8	58.6

Saldo budżetu (% PKB)

	% of GDP								
	2018Q2	2018Q3	2018Q4	2019Q1	2019Q2	2019Q3	2019Q4	2020Q1 ^P	2020Q2 ^P
Euro area	0.4	-0.3	-0.3	-2.1	-0.1	-0.7	0.3	-4.1	-11.4
EU	0.5	-0.3	-0.5	-1.7	0.2	-0.6	-0.1	-3.9	-11.0
Belgium	5.0	-4.7	3.0	-8.3	2.6	-5.2	2.3	-11.1	-10.3
Bulgaria	6.1	2.1	-3.5	4.8	4.6	1.8	-2.5	1.6	-2.3
Czechia	3.1	1.2	-0.8	-0.2	1.8	1.0	-1.5	-4.2	-7.5
Denmark	0.9	1.1	-0.2	4.4	5.3	2.7	2.8	-0.2	-3.4
Germany	3.8	1.1	0.1	2.2	3.3	0.4	0.3	0.8	-7.6
Estonia	1.5	1.1	-3.5	-1.7	1.0	1.3	-0.4	-6.0	-7.3
Ireland	-0.3	-2.0	4.5	-2.0	1.1	-1.2	4.1	-3.9	-8.0
Greece	0.0	4.8	0.1	-4.0	0.7	4.8	3.8	-5.8	-12.1
Spain	-6.2	2.7	-4.9	-1.3	-7.1	2.9	-5.6	-3.6	-24.6
France	-1.7	-2.7	0.8	-7.1	-2.8	-3.8	1.4	-9.8	-12.3
Croatia	2.3	4.8	-4.2	-2.6	2.5	3.4	-2.5	-3.6	-11.7
Italy	-0.3	-2.7	0.5	-6.5	0.0	-2.2	1.9	-9.8	-10.3
Cyprus	2.6	-20.6	-2.7	1.2	2.5	6.6	-4.6	3.6	-16.5
Latvia	5.0	-0.2	-9.1	0.6	2.5	0.8	-5.9	-0.2	-1.3
Lithuania	4.6	1.4	-3.0	-2.2	3.4	0.2	-0.6	-4.2	-5.7
Luxembourg	5.6	4.1	3.5	4.3	6.7	0.9	-1.8	-0.1	-6.5
Hungary	-1.2	-0.6	-5.5	1.2	0.3	-3.1	-5.8	-2.1	-9.1
Malta	3.8	3.4	0.8	-1.3	1.3	1.1	0.8	-10.4	-13.9
Netherlands	0.2	0.5	-0.3	5.4	0.3	-0.2	1.4	4.6	-12.5
Austria	0.6	2.0	-1.8	-1.2	1.7	2.1	0.1	-2.5	-16.8
Poland	-0.2	-0.2	-2.1	2.8	-0.4	0.1	-4.6	-2.2	-16.4
Portugal	-3.0	5.5	-3.0	-0.1	-2.2	4.4	-1.8	-0.8	-10.5
Romania	-1.6	-2.4	-3.6	-5.7	-3.2	-4.4	-4.4	-9.5	-11.4
Slovenia	1.0	0.5	1.5	-0.6	0.7	1.1	0.8	-6.2	-16.1
Slovakia	-0.5	-0.5	-2.5	-0.4	-0.4	-1.0	-3.5	-2.9	-7.3 ^e
Finland	3.4	-1.7	-5.4	-1.2	2.7	-3.7	-1.7	-1.9	-6.3
Sweden	4.2	0.7	-2.1	-1.0	4.4	0.0	-1.4	-2.4	-4.6
United Kingdom	-3.5	-2.4	-3.5	1.7	-4.2	-2.7	-4.0	-0.3	-25.9
Iceland	0.1	-0.1	0.2	-1.2	-1.8	-2.3	-0.8	-6.3	-11.2
Norway	10.3	7.3	6.3	8.5	10.6	3.2	2.7	4.0	-8.0
Switzerland	1.3	1.3	1.4	1.4	1.5	1.5	1.5	-0.8	-1.9

Źródło:
Eurostat,
2020.

Przyczyny powstawania długu publicznego

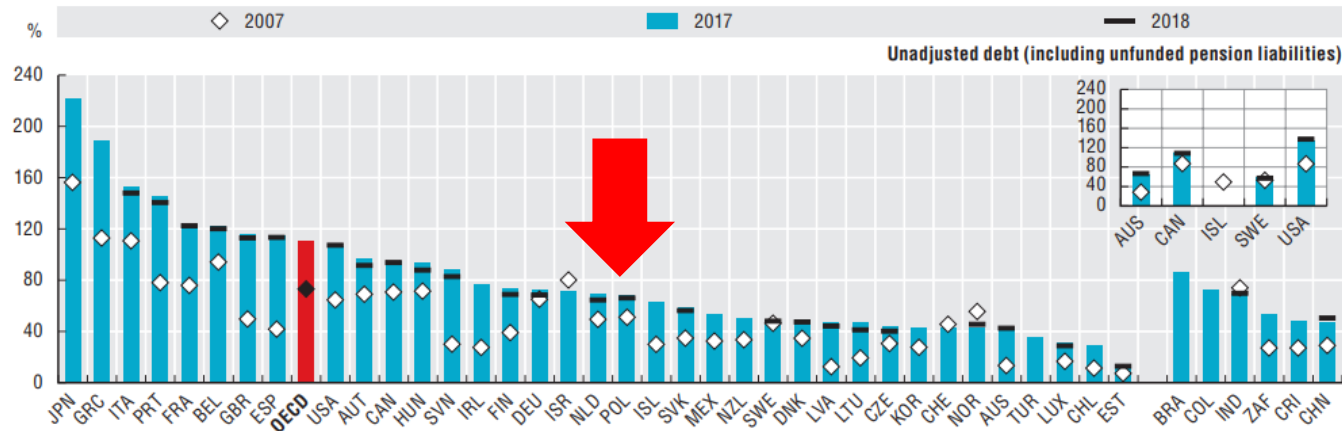
- Brak długu, jeżeli budżet jest zawsze zbilansowany
 $G - T = 0 \rightarrow \Delta D = 0$
- Dług (D) pojawia się i rośnie jeżeli $G > T$
- Zmiany długu wynikają z dwóch czynników
Podstawowego deficytu ($\Delta D = G - T$)
Kosztów obsługi długu $r * D$
 $\Delta D = (G - T) + r * D$

Dług publiczny w USA, 22.11.2020

Źródło: US Debt Clock.

Dług publiczny w krajach OECD (% PKB), 2007, 2017, 2018

Źródło: OECD, Government at a Glance, 2019.

	2007	2017	2018
JPN	156,3	222,1	
GRC	112,8	188,7	
ITA	110,7	152,9	148,0
PRT	78,1	145,3	140,6
FRA	75,9	123,0	122,4
BEL	94,1	122,3	120,1
GBR	49,7	116,3	112,9
ESP	41,8	114,6	113,3
OECD	73,0	110,3	
USA	64,6	106,1	107,3
AUT	69,0	97,1	91,5
CAN	70,6	94,3	93,7
HUN	71,4	94,1	87,8
SVN	30,1	88,8	82,7
IRL	27,5	77,2	
FIN	39,1	73,2	68,9
DEU	65,1	72,4	68,3
ISR	80,1	71,0	
NLD	49,3	69,8	64,6
POL	51,1	68,1	66,1
NZL	33,5	49,9	
SWE	46,4	49,8	48,0
DNK	34,6	48,8	47,4
CZE	30,5	43,8	40,3
KOR	27,6	43,2	
CHE	45,6	42,9	
NOR	55,5	42,8	45,6
AUS	13,4	42,6	42,5
EST	7,2	13,0	12,9
CHN	29,0	46,8	50,5
RUS		18,5	

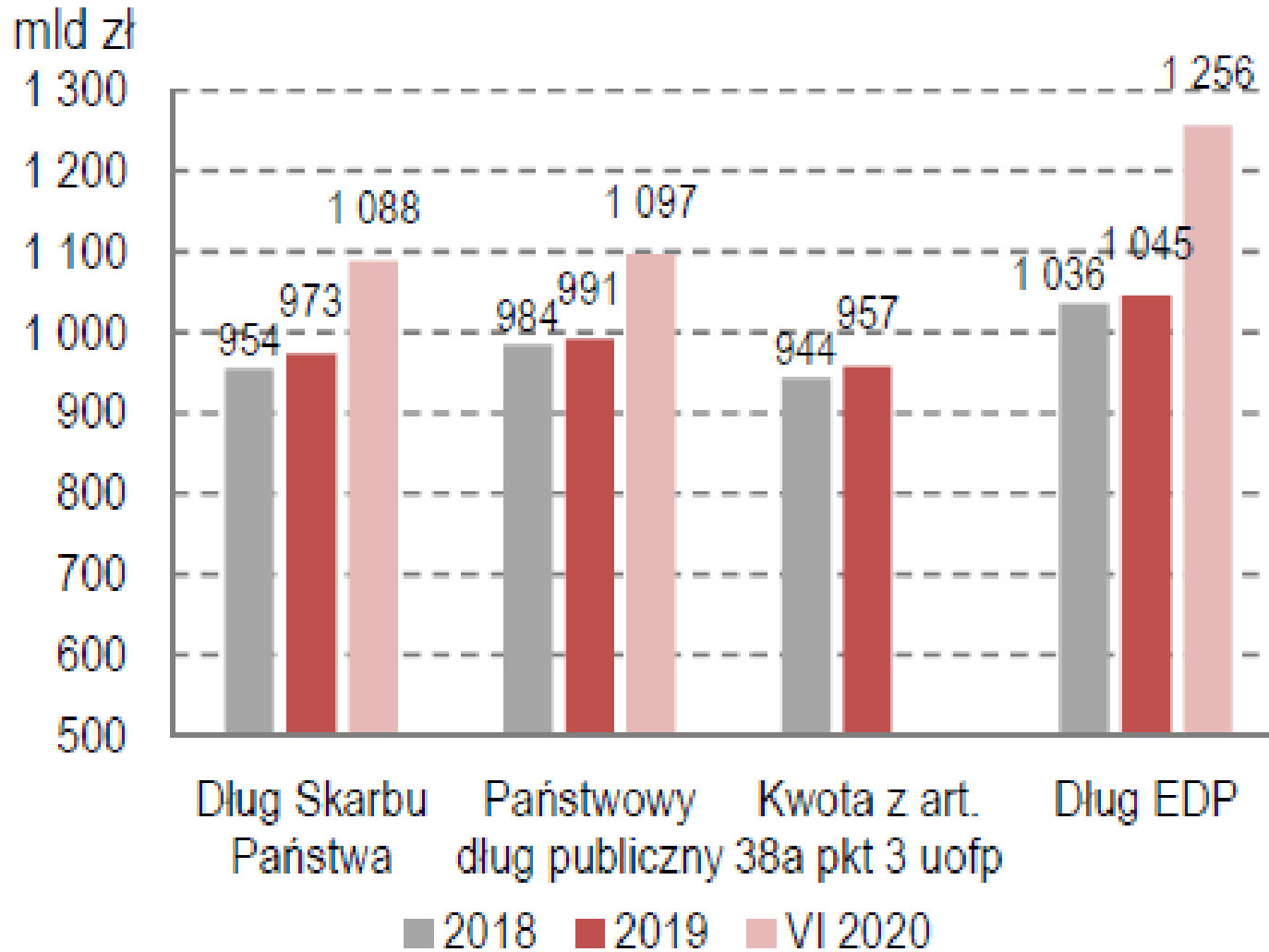
		Millions of national currency			% of GDP		
		2019Q2	2020Q1 ^P	2020Q2 ^P	2019Q2	2020Q1 ^P	2020Q2 ^P
Euro area	EUR	10 129 376	10 265 963	10 951 662	86.2	86.3	95.1
EU	EUR	10 939 433	11 067 959	11 860 872	79.7	79.4	87.8
Belgium	EUR	477 308	491 797	524 219	102.4	104.3	115.3
Bulgaria	BGN	23 490	24 254	25 262	20.3	20.1	21.3
Czechia	CZK	1 816 611	1 887 419	2 263 476	32.6	32.7	39.9
Denmark	DKK	797 069	776 359	955 625	34.7	33.1	41.4
Germany	EUR	2 074 252	2 110 059	2 278 477	61.1	61.1	67.4
Estonia	EUR	2 476	2 512	5 092	9.1	8.9	18.5
Ireland	EUR	213 764	213 868	226 237	63.0	59.0	62.7
Greece	EUR	335 515	329 546	333 739	179.5	176.9	187.4
Spain	EUR	1 207 433	1 224 569	1 290 657	98.4	99.0	110.1
France	EUR	2 375 046	2 438 395	2 638 268	99.2	101.3	114.1
Croatia	HRK	297 187	298 827	329 602	75.9	74.3	85.3
Italy	EUR	2 443 980	2 433 522	2 530 896	137.5	137.6	149.4
Cyprus	EUR	22 997	21 525	24 412	105.6	96.1	113.2
Latvia	EUR	11 211	11 296	12 756	37.5	37.1	42.9
Lithuania	EUR	16 802	16 231	20 130	35.7	33.0	41.4
Luxembourg	EUR	12 556	14 228	15 129	20.3	22.2	23.8
Hungary	HUF	30 471 126	31 640 438	33 200 317	67.1	65.7	70.3
Malta	EUR	5 853	5 935	6 646	45.2	44.0	51.1
Netherlands	EUR	403 812	403 141	441 535	51.0	49.5	55.2
Austria	EUR	281 795	289 008	315 710	71.9	73.1	82.6
Poland	PLN	1 051 769	1 103 414	1 255 963	47.9	47.9	55.1
Portugal	EUR	251 442	254 769	259 887	120.1	119.5	126.1
Romania	RON	337 954	401 855	431 741	33.9	37.5	41.1
Slovenia	EUR	31 810	33 386	36 803	67.4	69.0	78.2
Slovakia	EUR	45 153	46 619	55 066	49.0	49.6	60.2
Finland	EUR	145 738	154 824	163 408	61.5	64.3	68.7
Sweden	SEK	1 759 852	1 811 410	1 847 362	35.8	35.9	37.1
United Kingdom	GBP	1 849 284	1 876 819	2 070 894	84.8	84.6	96.6
Norway	NOK	1 268 348	1 468 849	1 426 484	35.6	41.4	41.0

Dług publiczny (kwota w walucie krajowej i % PKB)

Źródło:
Eurostat.

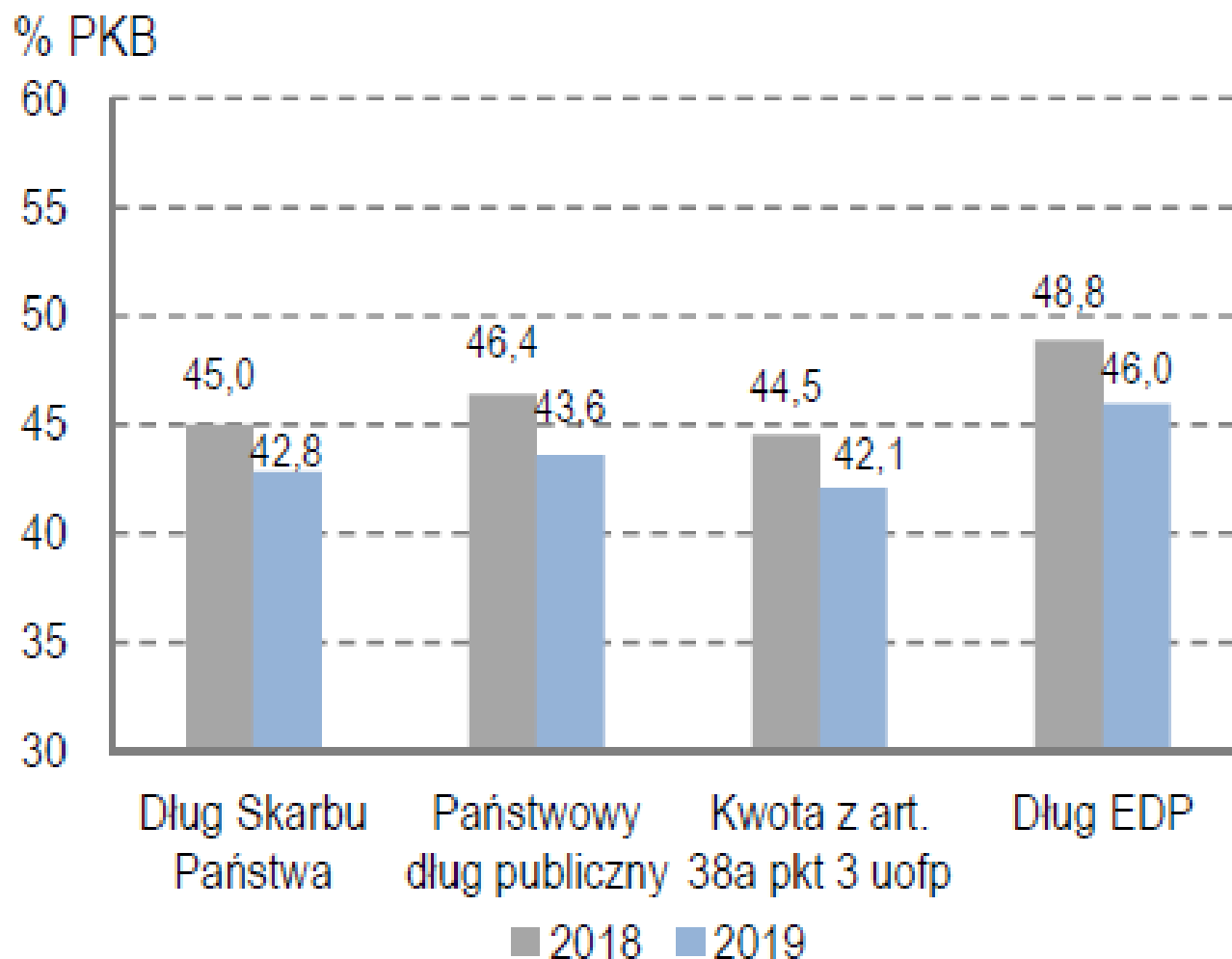

Dług publiczny w Polsce, VI.2020

Źródło: Ministerstwo Finansów, Strategia zarządzania długiem 2021-2024.

Dług publiczny jako % PKB, Polska 2018-2019

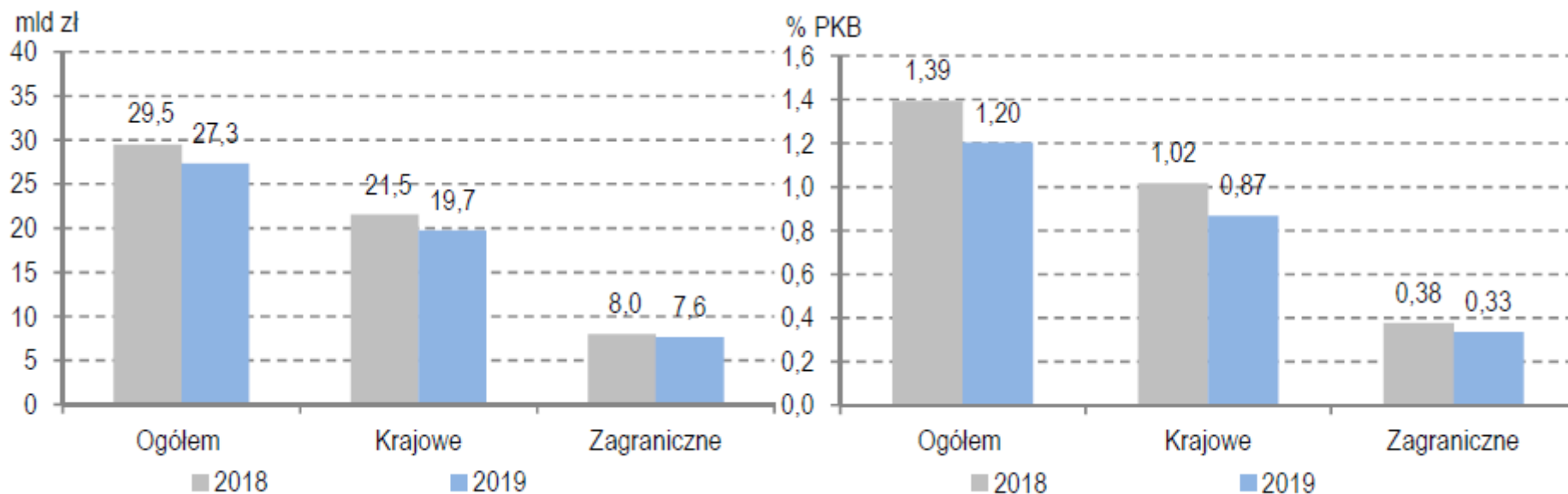
Źródło: Ministerstwo Finansów, Strategia zarządzania długiem 2021-2024.

Koszty utrzymywania deficytów oraz wzrostu długu publicznego

Utrzymywanie deficytów oraz powiększanie długu (wzrost kosztów jego obsługi) absorbuje prywatne oszczędności – **brakuje funduszy na inwestycje** (efekt wypierania).

Nawet finansowanie deficytu przez zagranicznych inwestorów niesie ze sobą szereg ryzyk: nagłe zmniejszenie zakupu obligacji może doprowadzić do **spadku wartości waluty, wzrostu stóp procentowych, wzrostu inflacji** oraz **recesji**.

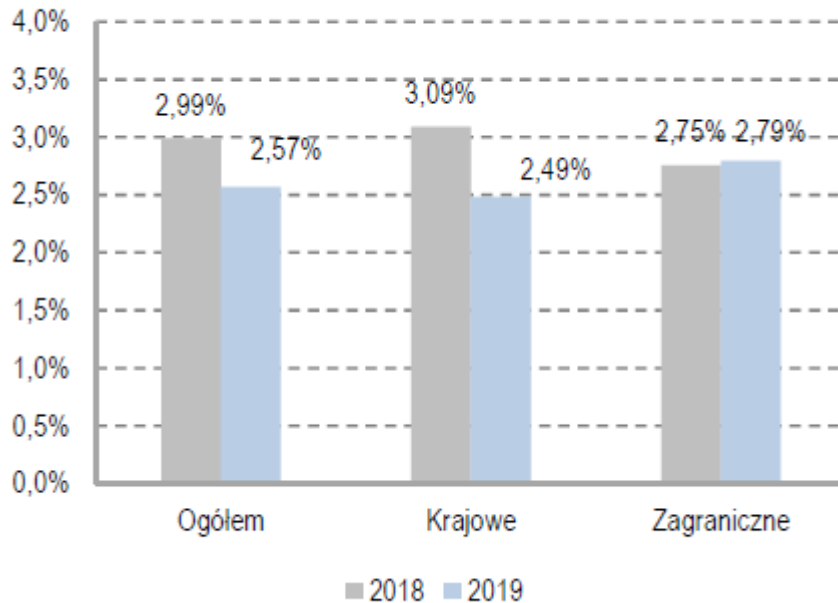
Koszty obsługi długu Skarbu Państwa, 2018-2019

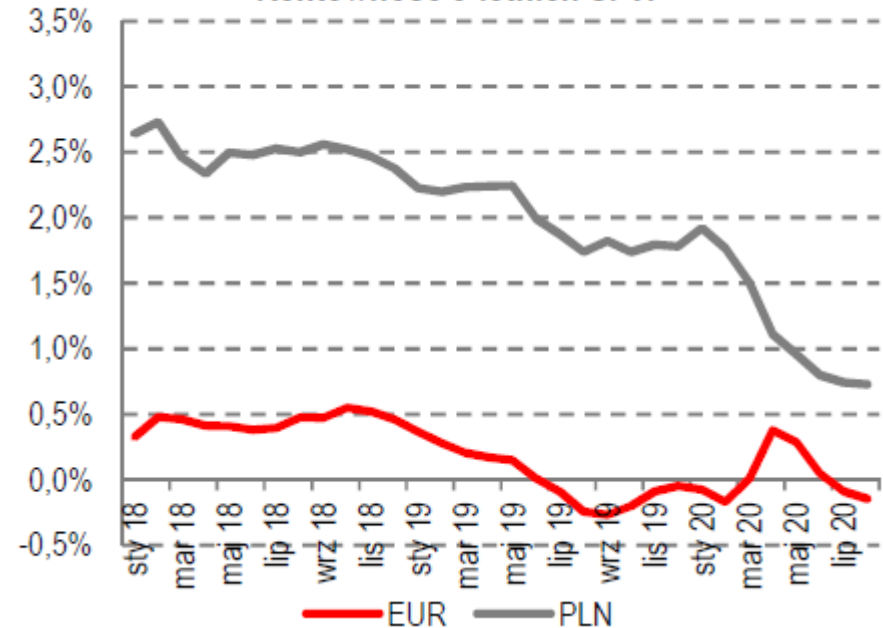
Źródło: Ministerstwo Finansów, Strategia zarządzania długiem 2021-2024.

Rynkowe stopy procentowe a średnie koszty obsługi długu SP (w % PKB), 2018-2019

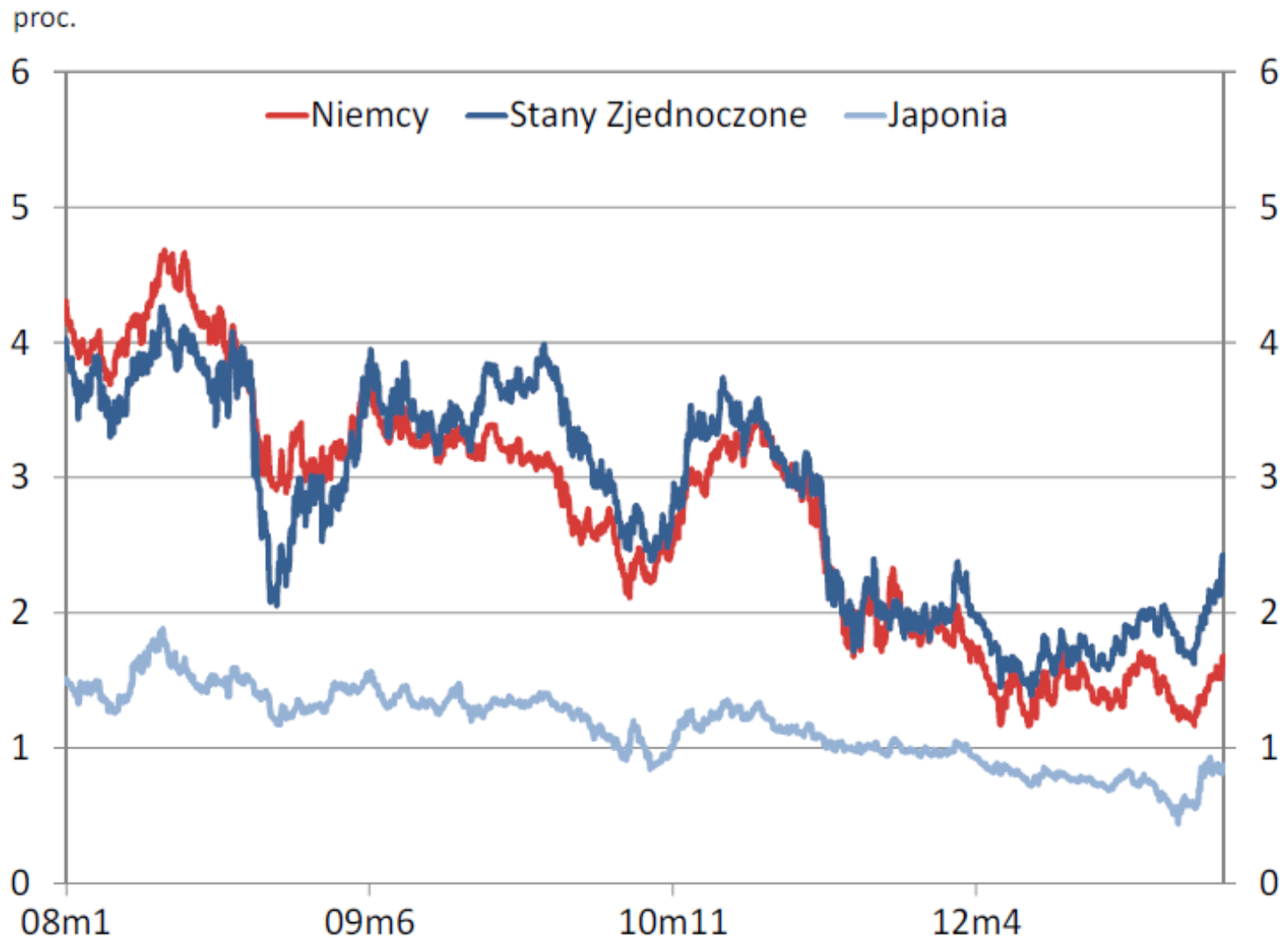
Średnie koszty obsługi długu SP*

Rentowność 5-letnich SPW

Rentowność 10-letnich obligacji w USA, Niemczech i Japonii

Źródło: NBP, Raport o inflacji, lipiec 2013.

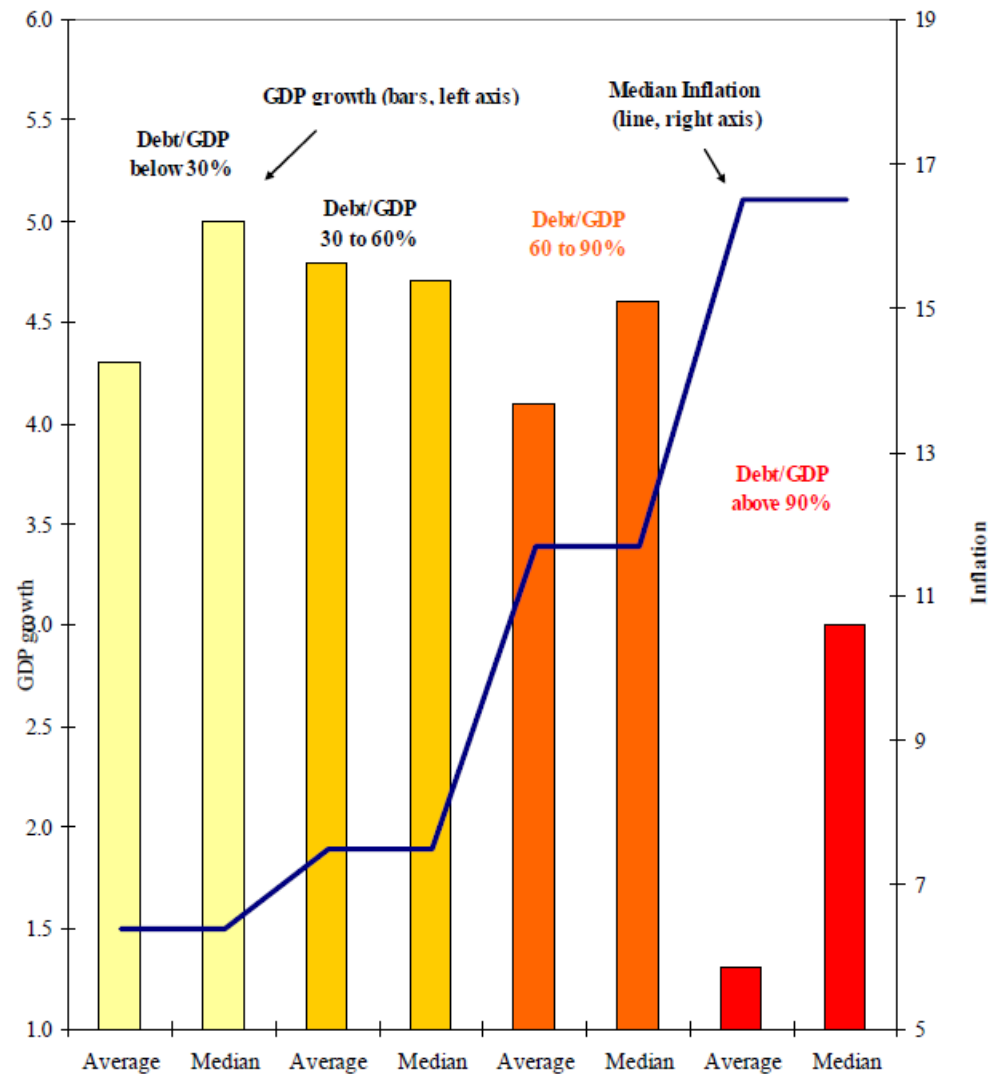
Dług publiczny a wzrost gospodarczy

- wybrane rozwinięte gospodarki, 1790-2009

Country	Period	Central (Federal) government debt/ GDP			
		Below 30 percent	30 to 60 percent	60 to 90 percent	90 percent and above
Australia	1902-2009	3.1	4.1	2.3	4.6
Austria	1880-2009	4.3	3.0	2.3	n.a.
Belgium	1835-2009	3.0	2.6	2.1	3.3
Canada	1925-2009	2.0	4.5	3.0	2.2
Denmark	1880-2009	3.1	1.7	2.4	n.a.
Finland	1913-2009	3.2	3.0	4.3	1.9
France	1880-2009	4.9	2.7	2.8	2.3
Germany	1880-2009	3.6	0.9	n.a.	n.a.
Greece	1884-2009	4.0	0.3	4.8	2.5
Ireland	1949-2009	4.4	4.5	4.0	2.4
Italy	1880-2009	5.4	4.9	1.9	0.7
Japan	1885-2009	4.9	3.7	3.9	0.7
Netherlands	1880-2009	4.0	2.8	2.4	2.0
New Zealand	1932-2009	2.5	2.9	3.9	3.6
Norway	1880-2009	2.9	4.4	n.a.	n.a.
Portugal	1851-2009	4.8	2.5	1.4	n.a.
Spain	1850-2009	1.6	3.3	1.3	2.2
Sweden	1880-2009	2.9	2.9	2.7	n.a.
United Kingdom	1830-2009	2.5	2.2	2.1	1.8
United States	1790-2009	4.0	3.4	3.3	-1.8
Average		<u>3.7</u>	<u>3.0</u>	<u>3.4</u>	<u>1.7</u>
Median		3.9	3.1	2.8	1.9
Number of observations = 2,317		866	654	445	352

Dług publiczny a wzrost gospodarczy i inflacja

- wybrane rynki wschodzące, 1946-2009

Źródło: Reinhart i Rogoff, *Growth in a time of debt*, 2010.

Dług publiczny a wzrost gospodarczy

- wybrane rynki wschodzące, 1900-2009

Country	Period	Central (Federal) government debt/ GDP			
		Below 30 percent	30 to 60 percent	60 to 90 percent	90 percent and above
Argentina	1900-2009	4.3	2.7	3.6	0.5
Bolivia	1950-2009	0.7	5.2	3.7	3.9
Brazil	1980-2009	3.2	2.3	2.6	2.3
Chile	1900-2009	4.0	1.0	7.5	-4.5
Colombia	1923-2009	4.3	3.0	n.a.	n.a.
Costa Rica	1950-2009	6.9	5.0	3.4	3.0
Ecuador	1939-2009	5.3	5.0	3.2	1.5
El Salvador	1939-2009	3.6	2.6	n.a.	n.a.
Ghana	1952-2009	n.a.	4.6	4.7	1.9
India	1950-2009	4.2	4.9	n.a.	n.a.
Indonesia	1972-2009	6.6	6.3	-0.1	3.1
Kenya	1963-2009	6.3	4.2	2.3	1.2
Malaysia	1955-2009	2.0	6.2	6.9	5.5
Mexico	1917-2009	4.1	3.4	1.2	-0.7
Nigeria	1990-2009	5.4	10.6	11.2	2.6
Peru	1917-2009	4.3	2.9	2.7	n.a.
Philippines	1950-2009	5.0	3.8	5.1	n.a.
Singapore	1969-2009	n.a.	9.5	8.2	4.0
South Africa	1950-2009	2.0	3.5	n.a.	n.a.
Sri Lanka	1950-2009	3.3	3.7	4.2	5.0
Thailand	1950-2009	6.1	6.6	n.a.	n.a.
Turkey	1933-2009	5.4	3.7	3.2	-6.4
Uruguay	1935-2009	2.1	3.1	3.2	0.0
Venezuela	1921-2009	6.5	4.1	3.2	-6.5
Average		4.3	4.1	4.2	1.0
Median		4.5	4.4	4.5	2.9
Number of observations = 1,397		686	450	148	113

Źródło: Reinhart i Rogoff, *Growth in a time of debt*, 2010.